

մատուցուեցաւ Ս. Գարուբեան մեր վերնամաս-
րան մէջ։ Այս Ս. Գերգիմանին շուրջը կատար-
ուեցաւ երբեք անդիմաւոր մեծ թափօր,
համազգային յոյժ հոծ բաղմունքեան մը մէջ,
հետեւողութեամբ չկարող լ. Ասորոց։
— Երեկոյեան Դոնքաքէի մեծահաղթեալ արա-
բողութիւն ի Մայր Տաճարին, Յետ մամբարութեան
ուխտաւորներէն նպաստի հանգանակութիւն Մա-
մըլիթէյի թաքախտութեամբ արանին համար։

● Առաջ Բշ. 23 Ապրիլի. — Լատինական Զատ-
կին համար շնորհաւորութեան այց տուաւ Ս. Պա-
տրիարք Հայրը Ֆրանչիսկեան Միաբանութեան,
Լատին Պատրիարքարանին, Անկիւրեան Եպիսկոպոս-
արանին։ Միւս փոքր կաթոլիկ հասարակու-
թեանց այցելեց պատր. փոխտնօրէժ Ս. Միգրիլի Ս.։

● Առաջ Եշ. 25 Ապրիլի. — ձայն տաւաւ Ս. Պա-
տրիարքը մատոյց Տ. Միսրոպ Սրբազանն, Երեւ-
կոյեան ժամուռն, Ռոմալուայի արարողութիւնը
կատարեց Ս. Պարքը, Հայրը, մեծ հանդիմանութեան
թեմը, ինքնակառութեան միջազգային մեծ բաղ-
մունքեան. դասը լեցուցած էին եւրոպացիներ։

● Առաջ Ուրբաթի 26 Ապրիլի. — Խաւարու-
մի գիշերին կարգը կատարուեցաւ պատկառաղ-
ղու խորհրդաւորութեամբ, ամբողջ ժողովուրդը
միասին երգեց Ենթահալոյ Տաճարեանը, տպա-
գրեալ թղթիկներու վրայ։ Սրբազան Պատրիարքը
Հայրը քարոզեց. նկարագրեց խաչելութիւնը,
բացատրեց անոր խորհուրդը, Քրիստոսի փրկ-
անկարողութեան պատճառներն իրական նկարագրի
ցոյց տուաւ ուրիշները փրկելու իր ամենակարո-
ղութեանը հետ՝ ինքզինքը փրկելու իր կամաւոր
անկարողութեանը մէջ։

— Երեկոյեան ժամուռն կատարուեցաւ Թաղ-
ման Նախատեսակը, յոյժ սրտառուէ հանդիմա-
ւորութեամբ։

● Առաջ Եր. 27 Ապրիլի. — Առաւօտեան ժամը
8-30ին, փոքր թափօր մը մեկնեցաւ Ս. Գարու-
բեան, գլխաւորութեամբ առաջ թարգման Տ. Հայ-
րիկ Վրդ. ին, որ բացաւ Ս. Գարուբեան Տաճարին
դուռը, ժամը 10-30ին, Ս. Պատրիարքը մեկնե-
ցաւ հանգրծման Միաբանութեամբ Նախապատաս-
տական գործողութիւններէ վերջ. ժամը 1ին կա-
տարուեցաւ լուսահանութիւնը, ցնծալին խան-
դավաւորութեանց մէջ. մեր լուսահանէ եր Տ. Մու-
շեկ Վրդ.՝ որ բացառիկ արտօնութեամբ թագ-
կեց եւ Նախագահեց մեր թափօրին։ — Վերա-
դարձին Ս. Գարուբեանէ, երեկոյին՝ Ս. Գարու-
բեանց Մայր Տաճարին մէջ մատուցուեցաւ ձը-
բագալոյցի Ս. Պատրիարքը։ Յետոյ Միաբանու-
թիւնը երգելով ելաւ սեղանատուն։

● Կիր. Զատիկ 28 Ապրիլի. — Քրիստոսի Ս. Գե-
րգիմանի վրայ դատական Ս. Պատրիարք մատոյց
Տ. Միգրիլ Սրբազան, որ եւ քարոզեց, փրկչին
յարուբեան բացատրելով պատմական, խոր-
հրդական եւ բարոյական երբեք անհանգիստներէ
Պատրիարքի աւարտութեան վերջ, Ս. Պատրիարք
Հայրը, Միաբանութիւնը եւ բոլոր ժողովուրդը
վերադարձան վանք եւ Քրիստոս յարեաւ երգե-
լով ելան պատրիարքարան, ուր Ն. Ամենապատ-
ւորութիւնը քարեմաղթական ուղերձ մը բաւ ներ-
կայից։ — Իրիկունը վանքի մեծ հրապարակին
մէջ կատարուեցաւ հանդիմանոր անդատաւոր։

● Բշ. 29 Ապրիլի. — Մայր Տաճարին մէջ մե-
ծահանգի Ս. Պատրիարք մատոյց Ս. Պատրի-
արքը Հայրը եւ քարոզեց «Ճանաչել զՆա եւ ըզ-
զորութիւն յարութեան նորա» քնարանով. բա-
ցատրեց թէ Քրիստոսի յարութեան հաւատքը կեն-
դանի զորութիւն մը եղած է քրիստոնէական
համար, իմացական եւ բարոյական տեսակէտնե-
րով. վստիկ ստոր պտուղն է նկեղեցոյ վարդա-
պետութիւնը եւ քրիստոնէական կենսանք. Յետ
պատրիարքի, երբեք արձ մեծ թափօր կատար-
ուեցաւ Մայր Տաճարին մէջ, որուն է գլուխ՝ Ս.
Պատրիարքը կենաց փայտի խաչն ունէր ի ծե-
ռին, ամպովանիի ներքեւ ի վերջոյ, Ն. Ամե-
նապատուութիւնը կնքեց արարողութիւնները
ուխտաւորաց ուղղութեան ուղիներ ի բարեմաղ-
թութեան ազգու խօսքերով։ — Երեկ եւ այսօր,
շնորհաւորական այցելութեան եկան Սրբազան
Պատրիարք Հոր՝ Բարձր Գոմիսէրին Ներկայացու-
ցիլը, Երուսաղէմի կառավարիչը, Երուսաղէմի
քաղաքապետը, Երուսաղէմի Անկիւրեան Եպիս-
կոպոսը, Երուսաղէմի Սկովփական երէցը իր
տիկնոջ հետ. Մարտիկ Վարդապետներ, Երու-
սաղէմի մեծ Միւֆթի Էֆենտին։

● Դշ. 30 Ապրիլի. — Սրբազան Պատրիարքը Հոր
եւ Միաբանութեան այցելութեան եկան Ֆրան-
չիսկեանց մեծաւորը՝ առաջինկայց ժողովով,
Լատին Ս. Պատրիարքը՝ իր փոխտնօրէժ Եպիսկո-
պոսին եւ երեք քահանայից հետ, Ռուսաց Եպիս-
կոպոսը, Ղպտի Եպիսկոպոսը՝ իր միաբանութեան
հետ, Ասորի Եպիսկոպոսը՝ իրենեցով, Հապէշնե-
րու Մեծաւորը՝ իր միաբանութեամբ, Յույն կա-
թոլիկ Երուսաղէմի, Քէրթնի շէյխը՝ իսկ
ժամը 11ին Ս. Պատրիարքը Հայրը. ընկերակցու-
թեամբ Տ. Միսրոպ եւ Տ. Միգրիլ Սրբազաններու
եւ ուր Վարդապետաց շնորհաւորական այցելու-
թեան գնաց Յուսեաց պատրիարքարան։

ՀԱՆԳԻՍՏ

Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ Ա. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԳԱՅՈՐԳՃԵԱՆԻ

Վիշուն ունինք դարձեալ արձանագրելու նոր եւ կարեւոր կորուստ մը, զոր ունեցաւ Ս. Աթո-
ռոյս Միաբանութիւնը յանձին իր երկնայայտ անգամին, ձերանի Տ. Մատթէոս Սրբազանի, որ խա-
ղապետութեամբ հանգեաւ ի Տէր, Ապրիլ ամսոյ 11ին։

Վերջերը քանիցս կրկնած իր իշխման՝ «ձեռքէ ոտքէ չինկած մեռնելու»՝ կատարուեցաւ լրելու Մահէն երկու ժամ առաջ իրեն այցելած էր Լուսարարապետ Տ. Մեսրոպ Սրբազան, որուն հետ տեսակցեց եր հանգարտ և զուարթ։— Երեկոյան Նիկեոյէի ժամուն Գերմանական Լիւսանդանոցէն վանք հաղորդուեցաւ գոյժը, զոր Ս. Պատրիարքը քարոզէն ետքը տխրութեամբ ծանոյց ժողովուրդի բազմութեան, որ ներկայ էին ամբողջովին, երբ ժամ մը յետոյ մարմինը փոխարկուեցաւ վանք։ Յաջորդ առաւօտուն, ուր. 12 Ապրիլ, Սրբազանը եպիսկոպոսական զգեստաւորումով կը հանդէս դադաղին մէջ, Մայր Տաճարին մեծ ստանքին, շրջապատուած սաղմոսասաց վարդապետներ և ժառանգաւորներէ։ Ս. Պատարագի միջոցին, Ն. Ամենապատուութիւն խօսեցաւ դամբանականը։ Բնաբան առնելով Յովհաննու Յայտնութեան «Եւ ծով ոչ գոյր» (ԻԱ. 1) խօսքը, ներկայացուց ծովը, իրբեւ պատկեր մարդկային կեանքի՝ իր անհատատութեամբը, սիրելիները իրարմէ հեռու պահելու տեսակէտով իր չարչիկող բնութեամբը՝ ըստ հին իմացման, իր ծոցին մէջ պահուած վտանգներու և մահուան անաւորութեամբը։ Նկարագրեց ապա միւս կեանքը, ուր չկայ այդ այնպիսի ծովը, և ուր յաւերժական հանգիստն ու խաղաղութիւնը իր թաղաւորեն. և եզրակացուց թէ ամէն զապաղ, որ անշունչած մարմին մը կը տանի գերեզմանի մը եղբրքը, տեսարանը կը պարզէ այն խոհունութիւնը փրկուած կեանքի մը հանազործեալի խաղաղութեան ափունքը ելլելուն։ Այս տեսութիւնէն պատշաճեցումներ հանեց հանգուցեալին կեանքին վերաբերմամբ։ Յիշեց ընդհանրապէս գործունէութեամբ լեցունիկ անոր կեանքը. աւանդները անոր երբեմն բազմածուփ յուզմունքներ մարդուած պահերուն, զորոնց մէջ, ըսաւ, եթէ ընդունինք իսկ թէ երբեմն սխալեցաւ զապոյտի մարդը, պէտք չէ մոռնալ թէ, յարեց, իր գործունէութեան ամենէն բոլոր վարդկեաններուն մէջ ալ՝ Ս. Աթոռոյ յառաջդիմութեան անկեղծ եւ անսնեղ սէրէն և որ տարուեցաւ միայն։ Այդ սիրոյն իբրեւ վերջին ապացոյց յիշեց այն գործունակ վերաբերմունքը, զոր վերջին տարիներու մասնաւորաբար ցոյց տուաւ Ս. Աթոռոյ ներկայ ներքին կեանքին նկատմամբ, եւ որուն համար էր որ այնքան յօժարութեամբ առատորէն բաժին հանեց անոր օգուտին համար՝ բախտէն իրեն ընծայուած ժպիւղէն։ Սրբազան Պատրիարքը Հայրը օրհնեց իր յիշատակը և երկնային երանութիւն մաղթեց հոգոյն։— Յետոյ, Ն. Ամենապատուութիւնէն սկսեալ մինչև ամենէն կրօնքոր միաբանը, համբուրեցին հանգուցեալին կուրծքին վրայ դրուած Աւետարանը՝ ի նշան ընկալման Ողջոյնի։— Ս. Պատարագէն յետոյ, կատարուեցաւ քահանայաթաղի եկեղեցւոյ կարգի բաժինը, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքը Հօր, և ապա, զխաւորութեամբ Լուսարարապետ Տ. Մեսրոպ Սրբազանի, զապոյտը առաջնորդուեցաւ Ս. Փրկչի ընդհանուր Գերեզմանատունը իր մահով Ս. Աթոռոյ Միաբանութիւնը կը կորսնցնէ իր ամենէն տարեցի հոգալիք, որ եղած էր նաև ամենէն արդիւնաւոր աշխատողներէն մին, բարեօվ զուարթ, նկարագրով շէն, և հակառակ նոյն իսկ ինչ ինչ տարակարգութեանց, ամենքէն սիրուած։

Ծնած էր Իւսկիւտար Գ. Գոլթի՝ 1861 ին։ Մինչև 15 տարեկանին՝ ուսած է Ս. Խաչ վարժարանին մէջ, 1873 ին իբր աշակերտ կ'ընդունուի Արմաշու վանքը, ուր քիչ կը մնայ. 1876 ին կուգայ Երուսաղէմ, և մինչև 1880 կ'աշակերտի ժառանգաւորաց վարժարանին։ Կ. Պոլիս կ'անցնի այդ թուականին, և օգն. քարտուղար կ'ըլլայ Ս. Փրկչեան Լիւսանդանոցի Մեծ Նոր Խանի գրասենակին մէջ, 1881-83, երկու տարիներ ուսուցչութիւն կ'ընէ Կէտիկ Փաշայի Կ. Դանիէլ Ծ. Վրդ. վարժարաններուն մէջ. 1883 ին վերստին կ'օգուց Երուսաղէմ, և պաշտօն կը ստանձնէ հաշուակարութեան գիււանին մէջ. 1884 ին կը ձեռնադրուի Սարգաւազ, 1886 ին՝ վարդապետ. 1890 ին գաւազանի իշխանութիւն կ'ընդունի հոգեւոյ Տ. Թարութեան Ս. Պատրիարքէն. 1895 ին կը ստանձնէ Պէյրութի Տեսչութիւնը, զոր կը վարէ մինչև 1901. ապա Տեսուչ Յուպէի՝ մինչև 1905, երբ կը փոխարեւորուի Երուսաղէմ, իբրեւ Տեսուչ Եկեմտից։ Հաշուական պայքարներու ատեն կը կանչուի Կ. Պոլիս, ուր կը մնայ երեւոյ տարիներ. 1907 ին կը դառնայ Երուսաղէմ և կը շարունակէ իր պաշտօնը, մինչև 1908, երբ պայքարին վերաժարման պատճառաւ նորէն կ'անցնի Կ. Պոլիս, և 1909 ի վերջերք միայն կը դառնայ իր պաշտօնին գլուխը, Կեդր. Երեսփ. Ժողովէն ընտրուած Տեղապետ Տ. Դանիէլ Ծ. Վրդ. Յակոբեանի հետ։ 1910-14, կը վարէ Եգիպտոսի Երուսաղէմապատկան կալուածներու Տեսչութիւնը. այդ միջոցին, Օրմանաւան Սրբազանի հետ կուգայ Երուսաղէմ, և մինչև 1916 սեպտ. կը վարէ Եկեմտից Տեսչութիւնը, զոր նոյն տարին Տ. Սահակ Կաթողիկոսի տնօրէնութեամբ, կը յանձնէ Տ. Ղևոնդ վրդ. Մագառուտեանի, և ինք կը կարգուի Տեսուչ։ Ա. Հրեշտակապետաց վանքին։ 1923 ին դարձեալ կը կարգուի Եկեմտից Տեսուչ, և կը շարունակէ ի նոյն մինչև 1930։ 1923 ին Ծայրագոյն վարդապետի իշխանութիւն կը ստանայ Հոգեւոյ Տ. Նիշէն Ս. Պատրիարքէն։ 1924 ին Ս. Էլմիածնի մէջ եպիսկոպոս կը ձեռնադրուի Հոգեւոյ Տ. Գեորգ Տ. Ս. Կաթողիկոսէ։ Դուրեան Ս. Պատրիարքի վախճանումէն վերջ ձեռնաթափ կ'ըլլայ իր պաշտօններէն, և ծերութեան և մարմնական տկարութեանց պատճառաւ մեկուսացած կ'ապրի ամբարն մէկ ժաման ի Լիւբանան, մորան՝ Երեւոյ. Եղած է Միաբ. Ընդ. Ժողովոյ Անդամատեան (1889-93) և Տաճարի Ժողովոյ անդամ (1921-31)։ Իր քահանայութեան յիշատակին էր որ մտաւ ի հանգիստն յաւիտենից։

Խաղաղութիւն իր հոգւոյն. օրհնութիւն իր յիշատակին։